

PRIMORSKI GOSPODAR

Líst za povspeševanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 10.

V Gorici, dne 31. maja 1910.

Tečaj VI.

Obseg: 1. Vabilo k občnemu zboru; 2. Plodonosno perotninarstvo; 3. Peronospora preti; 4. Tobačni izvleček; 5. Gospodarske drobtinice; 6. Poročila; 7. Na novo priglášeni udje.

Vabilo

k

občnemu zboru ,Goriškega kmetijskega društva‘,

ki se bo vršil v **četrtek dne 16. junija 1910 ob 11. uri predpoldne v hotelu ‚Pri zlatem jelenu‘ v Gorici.**

DNEVNI RED :

1. Odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. Poročilo o društvenem delovanju v l. 1909;
3. Odobritev letnih računov in bilance za leto 1909 ter proračuna za leto 1910;
4. Dopolnilna volitev članov v osrednji odbor;

5. Volitev dveh pregledovalcev računov ;
6. Slučajnosti.

V Gorici, dne 2. junija 1910.

„Goriško kmetijsko društvo“.

Predsednik :

A. Jakončič.

Tajnik :

F. Kocjančič.

OPOMBA. Občnega zbora se zamorejo udeležiti le oni člani, ki so plačali letnino za leto 1910. Kdor slučajno nima izkaznice s seboj, jo dobi v društvenem uradu. Letnina se plača lahko tudi na dan občnega zbora.

Plodonosno perotninarstvo.

Pod gornjim naslovom piše I. Murauer, voditelj perotninskega zavoda v Otterbachu pri Schärdingu v „Prakt. Landw.“ med drugim to-le :

Zuano je že sploh, da perotnina na deželi večinoma premalo donaša, zato so pa tudi kokoši najbolj obsovržene domače živali. Vendar pa je dokazano, da donaša ravno perotnina največ in da se naložena glavnicca še najboljše obrestuje ako se goji perotnina razumno. Kje tiči toraj vzrok, da perotnina premalo donaša ?

V prvi vrsti tiči vzrok v tem, da se redi perotnina predolgo časa in se držijo v kokošji čredi živali, stare po 5—8 in še več let. Kdor pa hoče imeti kaj dobička od kokoši, mora rediti le take kokoši, ki znesejo na leto najmanj po 130 jajc. Ta jajca pa mora prodati najmanj po 5 v in ne sme porabiti za vsako kokoš na dan več kakor po $1\frac{3}{4}$ v. Ker pa znese kokoš omenjeno število jajc le v prvih treh letih starosti in v vsakem naslednjem letu vedno manj in manj, zato se reja nad tri leta starih kokoši več ne izplača. Da se pa lahko natančno ve, katere kokoši so stara nad tri leta, zato je treba posamezne kokoši od vsakega leta posebej zaznamovati. Najboljši za to so

obročki iz aluminija, ki se pritrde kokošim na nogo in ki stanejo le po 3 v komad.

Kdor hoče imeti od kokoši kaj dobička, mora poskrbeti obenem zato, da znesejo kokoši večino jajc (40%) pozimi, ko so jajca draga. To pa se doseže le tedaj, če se izbere primerno kokošjo pasmo (Wyandottes), če se poskrbi za to, da se izvale piščeta zgodaj spomladi (april, maj) ker le taka piščeta odrastejo do novembra in začno potem nesti. Napraviti se pa mora obenem za te kokoši tudi za zimo primerno gorak hlev, a poleg njega mora biti tudi poseben prostor za to, da kokoši brskajo in se rahljajo. Brskališče za kokoši se lahko ogradi kar z deskami in za vsak par kokoši zadošča prostor 2 m². Prenočišče se napravi lahko tako, kakor kakšna lesena ptičnica, katera naj se postavi v kak večji hlev za živino. Ako se ukrene vse to, kar smo doslej navedli in če se kokoši obenem razumno krmijo, potem se lahko z gotovostjo računa na primerno število jajc v zimskem času. Vrhu tega naj se ona jajca, ki se imajo rabiti pozimi za dom, že meseca maja in junija shranjujejo, ker se potem lahko sveža jajca, ki jih znesejo kokoši jeseni in pozimi, proda. Da se pa jajca, ki jih hočemo shraniti za zimo, ne pokvarijo, naj se konservirajo z raztopino tekočega stekla (1 del tekočega stekla na 12 delov vode).

Če se hoče, da se kurjereja izplača, je potreba, da se kokoši tudi pravilno krmi. Na deželi se krmi kokoši večinoma le z žitom. Tako krmenje kokoši, posebno pa v zimskem času, ni na pravem mestu. Če hočeš, da ti bodo kokoši nesle, pokladati jim moraš tako krmo, ki vsebuje primerno množino beljakovin. Poleti dobe kokoši tako krmo same v obliki črvov, ličink itd., ki jih dobe na paši, pozimi pa tega ni, zato se jim mora pokladati kakšna druga taka krma. Kokoš, ki nese in tehta 2 kg, potrebuje vsak dan po 14 gr beljakovin, 3 gr toličče in 40—50 gr škroba. Ako se poklada kokošim pozimi izključno le žito in nič drugega, potem dobe, če se jim poklada samo pšenico, le 11 in pol, s samim ječmenom pa le 8 in pol gr beljakovin. Ker pa dobe na ta način premalo beljakovin in celo preveč škroba, zato tudi le malo nesejo. Da pa bodo kokoši pridno nesle, zato jih je treba tudi pravilno krmiti in sicer s tako krmo, ki ni obenem predraga. Ta hrana pa naj obstoji iz živalskih in rastlinskih snovi. Da bo hrana namenu odgovarjala,

zato hočem navesti tu en primer. Kokoši naj se da vsak dan 10 gr mesne moke (ali 20 gr svežega mesa, krvi), 20 gr pšeničnih otrobi in 50 gr krompirja. To naj se vse skupaj dobro zmeša in da le nekoliko ali bolj na suhem z vodo zameseno kokoši zjutraj; zvečer naj se da 50 gr ječmena ali ovs, pšenice ali 40 gr turšice. Del mesene moke se lahko nadomesti z ribjo moko, ki je izvrstna kokošja krma. V taki zmesi se nahaja približno 14 gr beljakovin 3 in pol gr tolšče in 48 gr ogljenčevih hidratov ter stane za vsako kokoš le $1\frac{3}{4}$ v. Poleti zadošča le polovica tu navedene krme, posebno pa tedaj, če se spuščajo kokoši na prosto.

Zelo dobro je, če se daje kokošim pozimi poleg te krme tudi nekoliko posušene travniške detelje in sicer vsaki kokoši po 4—5 gr. Detelja naj se kolikor mogoče na drobno razreže ali razseka in vse porcije skupaj že zvečer opari z ne pregorko vodo. Drugo jutro naj se ta krma z vodo vred pomeša med drugo mehko klajo. Zelo ugodno na sestavo jajčjega beljaka vpliva tudi suha krma, tako na pr. zmes krme, kakršno priporoča Cremat in ki obstoji v naslednjem: Zjutraj se da bolj suha mehka klaja, obstoječa iz ribje moke, otrobov in turšične moke; opoldne ječmen ali oves in zvečer turšičen zdrob; poleg tega naj se daje krmska pesa in koščen zdrob v taki množini, da se poljubno nažro.

To so toraj glavni pogoji, če se hoče, da bodo nesle kokoši tudi pozimi. Ako pa hočemo imeti od kokoši še večji dobiček, potem pa moramo ravnati tako, kakor dela razumen živinorejec t. j. da obdrži za rejo le take živali, ki dajo največ. Skušnje so pokazale, da znese kokoš, ako se redi na priprost način in če se ne podklada jajc, ki prihajajo od takih kokoši, ki prav pridno nesejo, poprečno in redkokdaj nad 100 jajc vsako leto. Pri takem številu jajc pa ni dobička. Vendar pa se dobi med kokošjo čredo posamezne kokoši, ki znesejo več jajc od drugih in sicer celo do 200. Ako podložimo le jajca od teh prav pridnih kokoši, potem preidejo lastnosti starišev v neki gotovi meri tudi na piščeta. Če ravnamo tako od leta do leta, potem dosežemo, da bodo vsi poznejši potomci nesli od leta do leta več jajc. Da je temu res tako, razvidimo lahko iz naslednjega praktičnega poskusa:

Iz kokošje črede, obstoječe iz čistokrvnih italijanskih jerebičaric, se je odbralo 10 takih kokoši, ki so kazale že po zu-

nanjosti (živordeči roži, pridnem iskanju živeža itd.) da pridno nesejo. Te kokoši so se redile posebej in pazilo nanje skozi celo leto, da se dožene, koliko jajc znese vsaka. Znesle so in sicer: Kokoš št. 11 je znesla 82, št. 13 108, št. 15 62, št. 27 101, št. 81 96, št. 92 100, št. 94 105, št. 102 111, št. 105 85 in št. 113 108 jajc. Vsaka kokoš je znesla toraj poprečno na leto 96 jajc. Kakor smo pa rekli poprej, bi morala znesti, da bi zgube ne bilo, vsaj 130 jajc, tako pa je znesla 34 jajc manj in če zaračunimo vsako jajce po 5 v je zgube 1 K 70 v. Jajca od teh in sicer le boljših kokoši so se shranila in o prvi priliki podložila. Ko so se piščeta izvalila, odbrala so se le najboljše in redila zase. Tem kokošim se je dodalo ptujega petelina in pazilo natančno, koliko jajc je znesla vsaka posamezna kokoš. Že pri teh naprvo odbranih kokoših je bil uspeh jako dober in sicer je znesla kokoš, zaznamovana s :

št. 88	jajc 163	št. 100	jajc 178	št. 103	jajc 186	št. 104	jajc 129
" 105	" 122	" 122	" 111	" 140	" 152	" 141	" 137
" 142	" 96	" 162	" 177	" 163	" 188		

v enem letu, ali poprečno 149, toraj je znesla vsaka teh kokoši 53 jajc več na leto (za K 2'65), kakor pa njeni predniki. V nastopnem letu je znesla vsaka kokoš poprečno 179 jajc. — Iz prejšnjega je toraj natančno razvidno, kakšen ugoden uspeh se doseže tudi pri kokoših glede jajc, ako se odbirajo za rejo le take kokoši, ki prav pridno nesejo.

Da se pa s kurjerejo na deželi ne doseže pravega uspeha, tiči glavni vzrok v tem, da se, ne glede na to, ali so jajca od kokoši, ki marljivo nesejo ali ne, jajca kar iz koša vzame in jih podloži. Le če se bodo podkladala jajca od kokoši, ki pridno nesejo, potem dobimo kokoši, ki bodo nesle mnogo pa debelih jajc in le na ta način dosežemo pri kokoših znaten dobiček

Peronospora preti !

Tudi letos kaže trta na Goriškem večinoma povsod precej lepo. Do polovice t. m. je pogostoma deževalo, tako da se je vinogradska prerahljana zemlja prav dobro namočila. Ker je pa

zemlja mokra in ker solnce precej močno pripeka, a je vrhu tega vedno nekako soparno vreme, katero je zelo ugodno za razvoj raznih glivičnih bolezní, zato se je bati, da se poloti trt v kratkem peronospora prav hudo. Kakor pa je več ali manj vsakemu vinogradniku znano, je peronospora ona trtna bolezen, ki se ne da lečiti, ampak se jo mora preprečiti, zato priporočamo našim vinogradnikom, naj ne odlašajo s škropljenjem trt, ampak naj jih skrbno poškrope čimprej mogoče.

Najbolj navadno in najizdatnejše sredstvo zoper trtno strupeno roso je doslej le galično-apnena ali takozvana „bordo-leška“ raztopina. Dasiravno pa se rabi to sredstvo zoper trtno strupeno roso na Goriškem že nad 20 let in dasiravno ni treba za pravilno napravo te raztopine bogsivedi kakšne učenosti, vzlic temu najdemo še dandanes takšne vinogradnike, ki namesto da bi trte obvarovali pred škodo, jih s škropljenjem šele pokvarijo ali osmode in zvrčajo potem krivdo na onega, ki jim je galico prodal. Z ozirom na to se nam zdi potrebno, da vnovič povemo, kako naj se naptavi galično-apnena raztopina, da se z njo trt ne osmоди.

Dognano je, da se obvarujejo trte peronospore, ako se poškrope večkrat z 1–2% galično-apneno raztopino in sicer vsakrat še prej, preden se jih poloti peronospora. Ali je pa 1% ali 2% raztopina boljša za to, to se ne da natančno določiti. Najboljše pa je, da se rabi za škropljenje trt v bolj vlažnih legah močnejšo, v zračnih in suhih legah pa šibkejšo raztopino, kajti peronospora napada najhuje one trte, ki rasto po nižavah in zapadnih legah in sicer radi tega, ker ostane jutranja rosa dolgo časa na trtah.

Da pa bo galično-apnena raztopina za škropljenje trt sposobna, zato je treba paziti že pri kupovanju modre galice, da se kupi čim mogoče čista galica. Najboljša je galica v velikih kristalih, ki so lepe čiste višnjeve barve. Ko se toraj galica kupuje, naj se ne gleda toliko na nekoliko višjo ceno, ampak na dobroto blaga. Kaj pomaga, če prihranim na vsakem kg slabe, smetne, nečiste galice 2–4 vinarje, če pa potem trto z njo takorekoč sam uničujem? Na sestavo raztopine vpliva pa tudi posoda, zato naj se rabi za to izključno le lesena, nikdar pa ne kovinasta posoda; prav tako naj se rabi za mešanje raztopine vselej le lesen drog.

Ko se hoče napraviti 1°/₀ galično-apnena raztopina, odtehta se za 100 l vode 1 kg modre galice. Polovica te vode se zlije v eno, druga polovica pa v drugo kad ali orncio. Odtehtana galica naj se vsuje v kakšno vrečico, katera se nato zgoraj zveže z vrstico in obesi tako na drog, ki se je položil čez eno izmed obeh kadi, da bo vrečica do polovice pod vodo. Ako se ravna z galico na ta način, raztopi se galica v 12 do 24 urah. Galica se pa raztopi seveda še poprej, če je voda nekoliko gorka in se voda, v kateri se galica raztaplja, večkrat s kolcem premeša.

Kakor ni vsaka galica za škropljenje trt sposobna, tako ni tudi vsaktero apno za to, posebno pa ugašeno apno, ki dalj časa stoji. Najboljše je, če se vzame na vsak kg galice po 1 kg svežega živega apna. Živo apno naj se dene v kako posodo, poliva ga z vodo iz druge kadi in večkrat dobro premeša, da se ugasi. Ko se je apno ugasilo, stanjša naj se z vodo, dobro premeša in zlije potem vse skupaj v kad, iz katere se je vzela voda za gašenje, ter prav dobro premeša. Nad kad, v kateri je galična raztopina, naj se dene gosto sito ali kos redkega platna in zliiva nanj belež, da se odpravi iz njega nesnaga. Prilivati se pa mora apneni belež galični raztopini le polagoma in med prilivanjem naj se pridno meša, kajti neobhodno potrebno je, da se raztopini med seboj enakomerno zmešati, sicer bo raztopina slaba. Na ta način se dobi 1°/₀ raztopina. Za vsako škropljenje se ima napraviti raztopina sproti. Stara raztopina ni za nič. Ako se hoče dobiti 2°/₀ raztopina, potem je vzeti na vsak hl vode po 2 kg galice in 2 kg živega ali približno 2¹/₂ kg dobrega ugašenega apna.

Da se pa ne bo treba bati, da trte pokvarimo ali osmujemo, je najboljše, če se o raztopini, še preden z njo škropimo, natančno prepričamo, ali je dobro ali slabo napravljena. Če je raztopina pravilno napravljena, mora biti temno višnjeva, meglena ali nekako žlemasta. Ako se dene v kozarec in pusti pri miru, izloči se iz nje polagoma višnjeva gošča, a nad goščo ostane brezbarvna tekočina, a na površju te se napravi polagoma kakor nekaka tolščena mrenica. Ako nima raztopina vseh teh lastnosti, potem se je gotovo pri napravi kaj pogrešilo in take ni smeti rabiti za škropljenje.

Kdor se hoče pa še hitrejšo in bolj natančno prepričati o raztopini, da li je pravilno napravljena ali ne, prepriča se o

tem lahko na drug način. Če je namreč raztopina pravilno pripravljena, ne sme biti kislá ali kisló reagirati. Da se pa to dožene, naj se vzame višnjev lakmusov papirček — reagovalni papirček —, katerega se dobi za par vinarjev v drogeriji ali v lekarni. Raztopina naj se najpoprej prav dobro premeša in pomoči nato v njo ta papirček. Ako ostane papirček višnjev, potem je zmes dobro pripravljena in se škropi lahko z njo brez strahu; če postane pa papirček rdeč, potem reagira tekočina kisló in takšna se ne sme rabiti za škropljenje, ker trte osmodi. Takšni raztopini se mora dodati še nekoliko apnenega beleža. Ko se pa belež dodaja naj se obenem pridno meša. Kakor hitro pa v njo pomočen višnjev lakmusov papirček več ne pordeči, naj se s prilivanjem beleža ustavi. Takih papirčkov pa naj se ne kupuje preveč naenkrat, kajti če se ne hranijo na suhem, se radi pokvarijo.

Preden se raztopina nalije v škropilnico, naj se vsakrat v kadi z lesenim kolcem dobro premeša. Ko se škropi, je treba paziti, da se trte z raztopino ne oblijavajo, ampak poskrbi za to, da pada raztopina na trtne dele v obliki prašnate megle. Učinek te raztopine t. j., da se peronospora trt ne poloti, obstoji namreč v vodanu bakrenega okisa. Ko najdejo namreč glivični trosi o času, ko kale na trtnih delih, tam vodan bakrenega okisa, ga v majhni množini raztope in použijejo ter se z njim zastrupe. Že iz tega se lahko razvidi, da ni galično-apnena zmes zdravilo, ampak le sredstvo, s katerim se da peronospora le preprečiti ne pa lečiti.

Da se pa obvarujejo trte peronospore, je neobhodno potrebno, da se poškrope v prvič, ko so poganjki ped dolgi (ali pa vsaj pred cvetjem), v drugič 8—14 dni kasneje in v tretjič kakih 14 dni po drugem škropljenju. Če je poleti suho, zadošča trikratno škropljenje, drugače pa naj se poškropi kake štiri tedne kasneje še v četrtič.

Tobačni izvleček.

Že več časa se uporablja za pokončevanje rastlinskih škodljivcev, namreč listnih ušic, namesto raznih prahov tobačni izv-

leček. Med mnogoštevilnimi in raznovrstnimi tekočimi sredstvi, ki se nahajajo v kupčiji, zasluži tobačni izvleček prvo mesto. Glavna sestavina, ki se nahaja v tem izvlečku in ki se močno stanjšana uspešno uporablja tudi pri ljudeh in živini zoper razen mrčes, (n. pr. zoper uši, garje pri ovcah, pasje grinte, ptičje grinje, goveje obade, komarje, obadarje) je zelo strupeni alkaloid, zvan nikotin.

Z vodo stanjšani tobačni izvleček ali tobačni lug ima vse dobre lastnosti tekočine, kakršna se rabi za škropljenje. Ta lug pomori mrčes hitro, škoduje rastlinam le, če je zelo močan, njegova naprava ni težavna, se da ohraniti dalj časa in je prav po ceni (n. pr. še cenejši kakor petrolejeva emulzija), tako da ni treba z njim štediti. Da boljše zmoči, doda se mu lahko mila in amilovega alkohola, sode z lanenim oljem ali pa kolonije. Ta lug se napravi lahko na različne načine, vsak tak lug učinkuje pa le tedaj uspešno in nič ne škoduje, če je tako napravljen, da mrčes pomori in je za rastlino, katera se hoče mrčesa oprostiti, primeren kajti večina sredstev, ki se uporablja za pokončevanje mrčesa škoduje rastlinam, ako so premočna. Kdor pa različnega mrčesa ne pozna in ne ve, kako močan tobačni lug ima rabiti, da ta ali oni mrčes uniči a rastlin s tem ne pokvari, stori prav, če pošlje napadeni rastlinski del s škodljivcem vred na c. k. zavod za varstvo rastlin na Dunaju, II. okraj, Trunnerstrasse št. 1. Ta zavod določi škodljivca in pove, na kak način se lahko zatre. Vse to izvršuje ta zavod brezplačno. Da se pa mrčes pomori, je neobhodno potrebno, da pade lug na njegov život, zato naj se škropi rastlina od spodaj navzgor, če tiči mrčes na spodnji, od zgoraj navzdol pa, če je mrčes na gornji strani listja. Pripomniti bi imeli nadalje, da se doseže boljši uspeh, če se rastline ne oblivajo, ampak prav na fino poškrope z lugom. Posebno lepotečnim rastlinam škoduje tobakov lug, če pada v premočnem curku na listje, ker lahko rastlino osmоди. Škropi se navadno s takozvano škropilnico zoper mrčes (z Neslerjevo, Kostialovo, Hellerjevo, Vermrelovo i. d.)

Če se škropi pravilno in z močnim zrejšanim tobačnim izvlečkom, to rastlinskim delom ne škoduje, rastlin ne osmоди, ne pusti neprijetnega duha i. t. d. Celo 1% tobačni lug ne škoduje nežnim praprotam mladim poganjkom vrtnic, pelargonijam s cvetnimi popki i. t. d.

Kako močan sme biti lug, tega ne odločuje le narava rastline, ampak tudi vrsta merčesa, ki se ima pomoriti. Tobakov izvleček pa se lahko stanjša s 30—100 kratno množino vode. Tako se pomore n. pr. listne ušice že z 1—1 $\frac{1}{2}$ % tobakovim lugom (t. j. z 1—1 $\frac{1}{2}$ l tobačnega izvlečka na 100 l vode), med ko se pomore grinje in gole ličinke z 2%, kosmate gosenice in hrošči pa šele s 3% lugom.

Tobakov lug pomori raznovrsten mrčes tako n. pr. I. Grinje ali pršice in sicer *Tetranychus talarius* L., ki živi na trtnem listju z 2% lugom, II. Mehuronožce, ki žive na smukvicah, vrtnicah, robidah, čebuli in raznih zeljnatih rastlinah, gojenih pod šipami. III. Polukrilce in sicer listne ušice, posebno one gole, ki žive na vrtnicah, sadnem drevju, Ivanovem grozdičju, na listih kumar, kapčevju, na mnogih rastlinah v rastlinjakih in hmelju; krvave ušice ki žive na jablanovi lubadi in njemu sorodnih plemenih; ščitaste ušice, živeče na vrtnicah, Ivanovem grozdičju in bodečem ribizlju; skakajoče ušice živeče na jablanih; grbaste stenice na hruškah. IV. Kožokrilce in sicer borove grizlice; ličinke črne črešnjeve listne ose, katere čepe na gornji strani, črešnjevih, češpljevih, mareličnih, hruškovih in nešpljevih listov; ličinke neke druge črešnjeve listne ose, živeče na črešnjevem malinjevem listju, pa tudi drugih listnih os, živečih na bodečem ribezu V. Metulje in sicer: gosenice jabolčnega molja, ki žive na jablanah; gosenice šarceve na bod. ribezu; gosenice kapusovega belina na zelju; grozdnega molja ali kiseljaka in trsnega zavijača, gosenice gobavca. VI. Hrošče in sicer ličinke žitnega brzca, ki živi na ječmenu in pšenici; bolhače na redkvi; likarje na brestu, hruškah in češpljah. V tem slučaju se mora namazati zdrava, blizu napadenih stoječa drevesa z zmesjo živalske krvi, apna in govejeka, kateri se je primešal tobačni izvleček. Prav na ta način se mora namazati s tem sredstvom tudi sadno drevje in trte, ako se hoče preprečiti, da se jih ne poloti lubadar.

V prejšnjih časih je imel mnogo sitnosti in truda, kdor je hotel dobiti tobačni izvleček iz tvornice. Sedaj pa je tobačna uprava tako uvedla, da ga dobe kmetovalci lahko brez vsake sitnosti, kolikor ga potrebujejo. Tobačni izvleček se dobi dan-

danes v zalogah in prodajalnah tobaka na drobno in če finančna oblast dovoli, smejo ga imeti v zalogi in prodajati tudi kmetijska društva, podružnice teh itd.

Ker je tobačni izvleček strup, se oddaja le v pločevinastih škatljah. Najboljše je, če se shrani v hladnem, vendar pa suhem prostoru in v takem, kjer ne zamrzne. V prostoru, kjer se hrani, se ne sme hraniti obenem živil. Prodajalec škatelj ne sme odpreti, uradnega zapirala tudi ne odstraniti in oddajati sme tobačni izvleček le zanesljivim osebam.

Kilogram izvlečka stave s škatljo vred 2, pet kg pa 8 K.

GOSPODARŠKE DROBTINICE.

Ali se sme pokladati živini novo seno? Novo seno, ki se še ni spotilo ali v skladu povrelo, je težko prebavljivo, kviri prebavljanje, provzroča drisko, koliko itd. Vsako novo seno se mora najpoprej spotiti v skladu in to traja kake 4 tedne; šele nato se sme konjem dajati v večji množini. Posebno pri senu, ki se poklada konjem, čeprav je isto staro, naj bo živinorejec previden. Poplavljeno, prašno ali drugače pokvarjeno seno naj se nikdar ne poklada konjem, kajti takšno konjem škoduje. Najboljše seno za konje je takšno, ki je rastlo na naravnih in dobro oskrbovanih travnikih. Če se poklada konjem preveč sena, dobe preobsežen trebuh in se radi pote. Srednje težkim konjem naj se ne poklada na dan več kakor po 5—7 kg sena in druge surove klaje kakor rezanice ne nad 1 in pol do 2 kg.

Kako se napravi mazavo milo. Na vsak kg loja vzemi po 200 gr jedkega natrona in 2 l vode. Loj raztopi nad majhnim ognjem, a jedki natron raztopi na vodi. Ko se loj raztopi, zlivaj vanj polagoma natronovo raztopino in med dolivanjem prav pridno mešaj. Mešati moraš najmanj 1 četrt do pol ure. Mazava tvar, ki jo dobiš je mazavo milo.

Da se paseče govedo ne napne, naj se nakrmi, preden se žene na pašo, s senom, da ne pride lačno na pašnik, ker drugače bo travo preveč hlastno požiralo. Ko se hoče govedo goniti na pašo, žene naj se šele potem, ko rosa s trave zgine. Sprva naj se pušča na paši le po par ur, da se polagoma na zeleno krmo privadi.

Najboljše sredstvo zoper listne ušice je ukuha iz kasije. Vzame se namreč $1\frac{1}{4}$ kg kasijevih trsk (Quassiaholz) ter dene močiti cno noč v 10 l vode in se drugi dan dobro skuha. Nato se dene v kak čeber ali kad 100 l vode ter napne čez odprtino kadi kos platna za vreče in zlije ukuho nanj, da se precedi. Treske, ki so ostale na platnu, se potem zavrže, a raztopini se doda 2 in pol kg mazavega mila (Schmierseife), nakar je tekočina gotova in se rabi, kadar se hoče. Ta raztopina pomori vse listne ušice, drevesnim listom pa nič ne škoduje, celo pri breskvah se rabi lahko brez vse skrbi. Take vode bi ne smel pogrešati noben sadjerejec. Poganjk, na katerem so ušice, se prime z roko ter vpogne in vtakne v tekočino. Za uro pozneje že se spremene vse ušice v črn prah. Taka voda ne zgubi prav nič od svoje moči, čeprav bi se napravila že spomladi in pustila v sodu skozi celo leto. Če se hoče z njo škropiti, naj se prične škropiti že prav zgodaj t. j. kakor hitro so se ušice pojavile in preden se je listje zvililo. Če se drevje večkrat poškropi, zginejo ušice popolnoma.

Škropimo in žveplajmo! Letošnja pomlad je za razvoj glivic, provzročujočih grozdno plesen in peronosporo, prav ugodna, kajti komaj solnce nekoliko prigrjeje, že mu sledi rosa dežja. Kdor hoče toraj ohraniti letos trte zdrave, naj jih čimprej mogoče poškropi in požvepla.

POROČILA.

Kako kaže polje v avstrijskih kronovinah in deželah. (Posnetek iz poročila c. in kr. poljedelskega ministerstva za dobo od 15. aprila do 15. maja 1910).

Pšenica se je vzlic mrzlemu vremenu, ki je bilo početkom maja, vsled obilnega dežja lepo obrastla in je na sploh lepša, kakor je bila prejšnji mesec. Po nižavah, posebno pa v težkih zemljah jo je napadla po nekaterih mestih rija.

Rž je nekoliko trpela vsled nenavadnega vremena. Izmed mrčesov se je opazilo na ozimni strune in sicer posebno na rži na južnem Tirolskem in tu pa tam bramorje, v Dalmaciji pa ličinke heske mušice.

Ječmen in **oves** sta se skoraj povsod že posejala. Iz sudetskih in karpatskih dežel se poroča, da delajo škodo na ječmenu strune.

Setev turšice se je vsled trajnega deževja zakasnela in se še ni dovršila na Niže Avstrijskem, v južnih alpskih deželah in v višjih legah na Primorskem.

Turšica, ki je izlezla, je trpela vsled mraza in deloma tudi vsled mokrote.

Krompir se je večinoma posadil. V severnih alpskih in sudetskih deželah ni v ravani posajeni krompir ves izlezel iz česar se da sklepati, da je v zemlji segnil. V južnih deželah je pozen krompir lepo izlezel in kaže prav lepo. Zgodnji krompir se že okopava in kaže na spodnjem Štajerskem, Kranjskem, južnem Tirolskem kakor tudi v južnih deželah večinoma dobro.

Detelja (travniška in lucerna) se je na sploh, posebno pa v nižavah krepko obrasla in zgostila. Po nekaterih krajih so jo pokvarili ogrci, na Primorskem ji je mrčes listje oglodal, v južnih deželah jo je napadla predenica, a na severnem Češkem pa deteljna črnoba. V južnih krajih se detelja tudi že kosi.

Travniki so se — ne glede na one, ki so bili poplavljeni — v primeri s prejšnjim mesecem popravili.

Po pašnikih sredi pogorja je trava revna, nasprotno pa je na planinah še s snegom pokrita. Pašniki v ravani so skoraj povsod lepo ozeleneli in koncem maja se bo na njih gotovo že paslo.

Krimska pesa kakor tudi zelje kaže, kakor je posneti iz poročil dobro.

Kako se je izvedla akcija za lovenje kobilic na goriškem Krasu. C. kr. kmet.-kem poskuševališče v Gorici je izdalo te dni posebno poročilo o pokončevanju oziroma lovenju kobilic, ki se je vršilo l. 1909 na Krasu. Iz poročila, katero je sestavil voditelj te akcije F. Gvozdenović, nadzornik pri goriškem c. kr. kmet.-kem. poskuševališču, je razvidno poleg drugega naslednje: Lovenje kobilic se je pričelo dne 16. junija na Brjah, v Brestovici, Štanjelu, Gabrovici, Gorjanskem, Kobjeglavi, Komnu, Koprivi, Pliskovici, Selah, Škrbini, Temnici, Velikem Dolu, Vojščici in Opatjemselu. ter je trajalo potem do 17. julija. Pozneje t. j. od 3. do 17. julija so se lovile kobilice obenem tudi v naslednjih občinah: v Avberju Tomaju, Skopem, Dutovljah, Repentabru, Devinščini, Zgoniku, Šempolaju, Mavhinjah, Sosljanu, Jamljah, Doberdobu, Dolu in v Vrhu sv. Mihaela, toraj vsega skupaj v 30 šolskih okrožjih. Kobilice je lo-

vilo z mrežami in vrečami kakih 2100 šolskih otrok, starih 10 in več let. Spočetka so se lovile kobilice na površini 18.700 ha. Od teh je bilo travnika 4500 in pašnika 8000 ha. Pozneje t. j. od 3. julija dalje pa so se lovile kobilice še na drugih 15.000 ha, od katerih je bilo travnika 3700 in pašnika 5200 ha. Skupna površina, na kateri so se lovile kobilice, je znašala toraj 33.700 ha, od katerih je bilo travnikov 8.200 in pašnikov 13.200 ha. Lovilo se je v celem 26.845 dni in polovilo 109.000 litrov ali 11 vagonov kobilic. Če vzamemo, da zadošča za 1 l poprečno 400 kobilic, potemtakem se je polovilo kakih 45 milijonov kobilic. Vzemimo, da je bilo od teh 45 milijonov samic le $\frac{2}{3}$ t. j. kakih 30 milijonov, potem bi te, če bi se ne bile polovile, zalegle približno 3 milijarde jajčec.

Šolskim otrokom se je dalo nagrad v znesku 17.000 K, tako da je dobil otrok, ki je vlovil na dan po 4 l kobilic, vsak dan približno 64 v. Za nabavo orodja, prevažanje in popravo se je potrošilo kakih 3.400 K. Paznikom ali nadziraljem se je dalo na dneh kakih 2000, učiteljem, ki so otroke vodili in nadzorovali kakih 3000 K remuneracije, a stroški organov, prideljenih vodstvu akcije, so znašali približno 2.500 K. Vsa akcija je stala toraj kakih 28.000 K, tako da je stal vsak liter ulovljenih kobilic približno 25 v. Pisatelj pravi med drugim to le: Ko bi se gorinavedena množina kobilic ne pokončala, in bi požrla vsaka kobilica le toliko trave vsak dan, kolikor znaša njena polovična živa teža, potem bi požrle te kobilice vsak dan $5\frac{1}{2}$ vagona trave ali 2 vagona sena. Ko bi umorjene kobilice živele toraj le še en mesec, bi požrle v tem času 60 vagonov ali 6000 kv sena.

Kakor je razvidno iz poročila, je prišla z lovenjem kobilic vsaj nekako posredno na Kras precejšnja podpora, ki je po večini tudi tam ostala, z druge strani pa, da je poročevalec, oziroma voditelj akcije z res vzorno organizacijo dosegel tako ugoden uspeh ter so se na ta način obvarovali kraški kmetovalci vsaj deloma velike škode, ki bi jo lahko napravile one kobilice, ki so se polovile še lani po polju, oziroma njih brezštevilna zalega, ki bi se letos izvalila iz jajčec.

Akcija za povzdigo živinoreje. Po zakonu od dne 30. decembra 1909 se mora, začevši z l. 1910 pa do l. 1919, dovoliti iz državnih sredstev vsako leto po 6 milijonov kron za ustanovitev fonda za povzdigo živinoreje.

Od tega zneska se ima porabiti vsako leto 5 milijonov kron za pospeševanje živinoreje za pomnožitev govede in vnovčevanje iste. Ta denar se razdeli med posamezne kronovine in dežele v razmerju s številom glav živine. Po tem ključu pripade na Goriško-Gradiščansko 39.826 K 33 v.

Kako se ima uporabiti ta denar, o tem določuje c. in kr. polj. ministerstvo sporazumno z deželnimi zbori in glavnimi kmetijskimi korporacijami. V ta namen se je vršilo 11. maja t. l. na Dunaju pri polj. ministerstvu posvetovanje za celo Primorsko. Goriški deželni odbor sta zastopala pri tem posvetovanju dež. svetnik dr. Pettarin in dež. kmet. nadz. dr. Portelli, Goriško kmetijsko društvo društveni predsednik A. Jakončič in tajnik F. Kocjančič, a Tržaško kmetijsko družbo družb. predsednik Gorjup.

Podrobna določitev glede uporabe te začasne letne podpore za Goriško-Gradiščansko se je prepustila deželnemu odboru in obem kmetijskim društvom. Sklenilo se je pa, da se zboljšajo z izdatnimi sreestvi nekatere planine in pašniki, da se ustanovi na Tolminskem postaja za izpodrejo plemenskih bikov. V to svrhu je že vzel tukajšnji deželni odbor od občine Volče v najem za 15 let planino, katera se primerno uredi in sezidajo se tam potrebni hlevi. Izrejevala se bodo tam pasemska teleta za celo deželo. Ko bodo živali za pleme sposobne, se bodo prodajale županstvom. Z izpodrejo plemenske živine v domačem kraju, se prihrani deželi gotovo mnogo denarja, obenem pa se razširi po deželi taka plemenska živina, ki se je uže prilagodila našim razmeram.

Del te podpore se porabi tudi za povzdigo mlekarstva, za podpore in okrepitev zavarovalnic za govejo živino ter za podpore zadrugam, ki se bavijo z nakupom in razprodajo kmetijskih potrebščin.

Želeti bi bilo, da se poprimejo naši živinorejci živinoreje z največjo vnemo, kajti ne bo jim manjkalo od merodajnih strani ne moralne in ne gmotne podpore, obenem pa jim bo dajala govedoreja od dne do dne večjih dohodkov.

Za pospeševanje oziroma povzdigo prešičjereje. Te dni je razposlalo c. in kr. poljedelsko ministerstvo na vse politične oblasti naslednjo okrožnico: „Z ozirom na to, da je začelo na velikih svetovnih trgih prešičje meso primanjkovati ter

se preišči izredno drago plačujejo, zato je potrebno in za kmetijstvo tudi jako koristno, da bi se naša preiščjereja čimprej tako povzdignila, da bo mogoče spraviti na trg kolikor mogoče mnogo dobrega materijala.

V to svrhu se vabijo vsa glavna kmetijska zastopstva, naj poskrbe za to, da se preiščjereja kolikor mogoče oživi in povzdigne.

Kmetijski svet. Prejeli smo poročilo, da bo imel kmetijski svet — ker so dotični odseki že dovršili posvetovanja glede stavljenih vprašanj — 14. zasedanje v pondeljek 13. in torek 14. junija t. l. v posvetovalnici spodnjeavstrijske deželne hiše (Dunaj, l., Herrengasse 13) z naslednjim dnevnim redom: I. **Plenarna seja:** 1. Predlogi odseka glede uvedbe komercialnega poduka na kmetijskih in gozdarskih šolah. 2. Predlogi odseka glede reforme o vodnih pravicah. 3. Predlogi odseka, tičoči se socijalnega zavarovanja v kmetijstvu. 4. Predlogi, tičoči se uredbe delavskih pogodb pri kmetijskih potovalnih delavcih. II. **Kmetijski oddelki:** 1. Poročilo in zadeva glede akcije za organiziranje izkoriščanja živine. 2. Predlogi odseka tičoči se oddaje kmetijskih pridelkov vojaškim četam. 3. Predlogi glede vprašanja konvertnih olajšav. 4. Predlogi odseka glede pospeševanja in uvedbe za pridelovanje semen. 5. Predložitev mnenja glede zakonite uvedbe pravice do užitka (Volitev enega odseka).

Na novo priglašeni udje „Goriškemu kmet. društvu“.

1. Sgubin Ivan — Mirnik 15 — Biljana.	8. Furlan Anton — Kobiljaglava 45.
2. Duša Peter — Volče	Štanjel
3. Rejec Ciril — Šebrelje 80 — Slap ob Idriji	9. Macarol Anton — Sežana 41.
4. Kofol Marija — Kamno 79 — Kobarid.	10. Lenar Anton — Podbrdo ob Bači.
5. Marega Jožef — Moša h. št. 66.	11. Gabrijelčič Miha — Ložice 115.
6. Bratina Alojz — Sv. Tomaž h. št. 28	Plave
Sv. Križ-Cesta.	12. Fornazarič Anton — Vogersko 150.
7. Batagelj Tomaž — mizar — Sv. Tomaž h. št. 56.	13. Sibič Josip — Podsabotin — Pevma.
	14. Komel Mohor — Kronberg 35.
	15. Plahuta And. — Tabor-Dornberg.

